

De hemel is altijd paars

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Sholeh Rezazadeh

De hemel is
altijd paars

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 4611 8

© 2021 Sholeh Rezazadeh

Omslagontwerp en -illustratie Nanja Toebak

Foto auteur © Afra Afrasiabi

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Het kostte enige tijd voordat het stampende geluid van de treinwielen op het spoor de plaats innam van dat van de claxon en het schakelen tussen versnellingen, van dat van drukke straten die altijd vol auto's zijn. Maar net besepte ik dat dat geluid langzaam stiltejes in mijn gedachten en herinneringen is gekropen. Net als alle andere dingen die hier, voordat ik het me realiseerde, tussen mijn hersencellen zijn gekropen.

'Mag ik hier zitten?'

Ik kijk in de blauwe ogen van de vrouw die naar de zitplaats naast mij kijkt. De stugge volharding in de eindeloze vragen die de mensen hier stellen is niet langer irritant. Ik glimlach zoals de mensen hier en plak mezelf tegen het raam om voor haar plaats te maken.

De weiden en groene velden die langsglijden herinneren me eraan dat ik reis. Van de ene stad naar de andere. Van de ene mens naar de andere. Iets ovaals nestelt zich achter mijn borstbeen, als een onzichtbare bal die met me meereist, waar ik ook ga. Naar een feest, een bed, in een trein, bibliotheek,

winkel of waar dan ook. Elke keer als ik me aankleed en in de spiegel kijk, ben ik bang dat men die slecht gevormde bal kan zien. Een bal die het moeilijk maakt om die wereld en de mensen daarin te omarmen. Elke keer als ik lach of wanneer ik me verdrietig voel, wordt de bal zwaarder.

Een paar minuten later ben ik bij mijn winkel. Het is een winkel vol gebruikte kleding, gebarsten borden, lepels die in vele monden verzonken zijn geweest en kettingen die jaren zijn bewaard. Elke keer als ik er over de drempel stap, word ik overvallen door kleurrijke geesten die zich hebben gevestigd in de tweedehands voorwerpen en die de ovale bal steviger aandrukken.

Ik houd van mijn winkel. Ik vind het leuk als een oude mevrouw haar vintage geplooidde rok die haar niet meer past naar mij brengt. Ik vind het leuk als een tienermeisje de poppen uit haar kindertijd brengt. Of als een oude eenzame man zijn wit-blauwe porseleinen servies geeft omdat het hem aan zijn overleden vrouw herinnert terwijl hij probeert een nieuw leven op te bouwen. Ik vind het leuk als mensen hun dingen waar ze ooit van hielden in mijn winkel laten staan en zelf vertrekken. Vrijer en lichter. En als ze weg zijn, druk ik mijn neus in de rokken, knuffel de poppen, kijk naar de barsten in de borden en hoop dat die spullen zonder de angst van het eindigen verder kunnen blijven leven. En dan verkoop ik deze verdroogde liefde aan hen die net als ik van tweedehands dingen houden.

Als ik de deur van de winkel open, zie ik een brief op de mat liggen. Uit de drie rode kruizen maak ik op dat deze van de gemeente is. Brieven van de gemeente bevatten nooit een goede boodschap. Of het zijn rekeningen, of het gaat over

nieuwbouwprojecten. Ik maak ze nooit meteen open. Ik pak hem op en neem 'm mee naar de kassa.

Binnen hangt zoals altijd een vreemde geur, een combinatie van hout, wasmiddel en zweet. Vanachter de kassa heb ik zicht op de judasbomen die op vijftig meter staan te wuiven. Al zoekend naar zonlicht zijn de stammen gebogen. Ieder uur van de dag tonen ze een ander soort schoonheid: de paarse gloed op de bladeren en stammen in de ochtend, het oranje licht in de avond.

Ik zet de waterkoker aan en pak het blauwe kopje dat ik ooit in de overdekte bazaar van Tabriz heb gekocht. Een keramieken dat op een paar plaatsen is gebarsten. Altijd als ik naar dit kopje kijk, kriebelt de geur van de bazaar in mijn neus: een mengsel van kurkuma, kaneel, kruiden, boswilg-limonade, vochtige kelims en handgeknoopte tapijten die ruiken naar vers geschoren wol. Ik ben weer het roodharige zeven jaar oude meisje dat door haar moeder wordt meegetrokken. Moeder kijkt voor zich uit en neemt grote stappen. Het meisje zuigt alle geuren op en kijkt naar de kleuren van de gedroogde wilde bloemen. Ze kijkt naar alle kleine winkels in de overdekte bazaar, naar de verkopers, mannen van middelbare leeftijd met gekleurde jasjes, dikke buiken en een frons op hun gezicht. Het meisje wil daar eindeloos blijven kijken en ruiken. Maar moeder denkt aan het avondeten. Ze wil de groenten en het fruit, die onder de modder zitten, kopen en dan zo snel mogelijk naar huis. Moeder houdt niet van de blikken van de mannen op de overdekte bazaar, en als ze de kruiden heeft gekocht die ze nodig heeft wil ze zo snel mogelijk weg, weg van deze vreemde stilte. Het meisje hoort het geklapper van de duiven die per ongeluk de overdekte bazaar

zijn binnengevlogen en de weg kwijt zijn. Ze hoort het ‘Kom binnen!’ dat de verkopers af en toe uitroepen.

Ik word weer het meisje dat met vader naar de fijne tapijtpatronen kijkt op de tapijtmart. De tapijten die op elkaar liggen en door de verkoper worden omgeslagen als de pagina's van een groot kleurboek. Zonlicht schijnt door de gaten van het gebogen plafond. Zonder te luisteren naar vaders uitleg over het onderscheid tussen handgeknoopte en machinaal vervaardigde tapijten staart ze naar de kralen van zijn amberkleurige bidketting en denkt ze aan het lekkere eten dat ze straks samen met hem zal eten in een café in een verlaten hoek van de bazaar. Ze denkt aan het krakende geluid van kraakbeen tussen haar tanden van het stuk vlees dat vader aan haar geeft. Ze denkt aan de rode ogen van vader als hij in rauwe uien bijt, aan het brandende gevoel in haar keel na het drinken van een koude, sprankelende Ayran en aan zijn glimlach.

Zo gaan mijn dagen voorbij. Ik drink mijn thee, repareer kledingstukken, beantwoord e-mails en plaats foto's van de nieuw binnengekomen spullen op sociale media. Soms verzin ik een verhaal bij de spullen en hun vorige eigenaar. Was het een jonge vrouw die naar een warm land wilde verhuizen waar grijze wolken haar niet meer zouden kunnen achtervolgen? Was het een puber die geen zin meer had in zijn kinderachtige spullen? Waarom hebben ze hun spullen willen verkopen? Was het omdat ze geen ruimte in hun hart, hoofd of huis hadden? Wilden ze er iemand anders blij mee maken? Ik schrijf deze verhalen op zodat ik ze later aan een klant kan vertellen. Vooral aan die klant die niet uit pure noodzaak

naar mijn winkel komt, maar uit plezier naar nieuwe vondsten speurt. Of aan de klant die nieuwsgierig is naar de verhalen achter zijn nieuwe spullen.

Ik maak de envelop van de gemeente open. Mijn Nederlands is nog niet zo goed dat ik direct begrijp wat er staat. Na twee keer lezen concludeer ik dat het zwaaien van de judasbomen niet voor niks was. Ze zullen worden omgezaagd omdat ze oud en ziek zijn geworden. De gemeente is bang dat hun takken zo meteen op de hoofden van de voetgangers kunnen vallen.

‘Godver...’ mompel ik.

Ik heb nooit begrepen waarom de mens belangrijker is dan wie of wat dan ook. Waarom draait alles om het geluk van mensen? Wat hebben we Moeder Aarde aangedaan dat haar bomen gekapt moeten worden om te voorkomen dat ze op onze hoofden vallen?

Ik schud mijn hoofd, zucht diep en stop de brief in de zak van een van de broeken die ik aan het repareren ben. Alles wat met bomen te maken heeft kan ik niet weggooien.

Ik herinner me die keer dat ik zelf voor het eerst iets in de zak van een tweedehands broek vond. Ik werd er blij van hoewel ik niks van het handschrift begreep. Het zien van ander-mans handschrift op een oud stukje papier was alsof ik even in het leven van iemand anders hoorde.

Ik hoor het luide zwaaien van de judasbomen. Het lijkt alsof ze een gedicht fluisteren in een taal die ik niet ken. Het klinkt niet verdrietig. Blijkbaar weten ze nog niet wat hen te wachten staat. Maar ook wij lopen, eten, slapen, dansen, drinken en lezen poëzie totdat de rampspoed ons treft. Totdat onze geliefde ons verlaat of sterft, we werkloos worden, tot

ons huis afbrandt of onze schulden opeens te hoog zijn. Tot ellende ons plots overvalt, eten, slapen en lopen we gewoon op straat, alsof er niks aan de hand is. Als we een brief krijgen waardoor ons leven overhoop wordt gegooid, is alles anders. Maar zolang er geen brief is, of tenminste geen leesbare brief, is er niks veranderd. De bomen zingen en zwaaien nu nog zorgeloos. Op hun takken nestelen zich gewoon vogels. Er liggen al een paar eieren of er leven zelfs al een paar kuikens in de nesten.

Het geluid van de deur brengt me terug naar mijn winkel. Anna is een bekend gezicht. Ze heeft haar grote glimlach op en zegt: 'Hoi!'

Anna is een kleine en tengere vrouw die altijd op zoek is naar danskleding. Haar lichtbruine haar zit warrig. Ik vind het leuk hoe zorgeloos haar tred is. Meestal heeft ze iets groens aan. Ze loopt direct naar een rij vol lange, kleurrijke jurken en komt met armen vol bij de kassa aan. Ze begeleidt een dansgroep met andere vrouwen en mannen van haar leeftijd. Ze doen aan Europees volksdansen. Als ze over dans praat, schitteren haar ogen. Ik ben altijd een beetje bang om met haar te praten; ze heeft me verteld dat ze slecht hoort en om iemands woorden te kunnen begrijpen, moet de ander langzaam spreken zodat ze naar de bewegingen van diens lippen kan kijken. Als Anna naar mijn lippen staart, word ik nerveus. Toch houd ik ook van de kalme gesprekken met haar. Ik kijk naar de aders die over haar voorhoofd lopen en haar lichte zomersproeten onder een laagje foundation.

Anna is een van die mensen aan wie ik altijd het verhaal probeer te vertellen van de kleding die ze koopt. Ik hoop dat ze op een dag als ik me lelijk, moe of verdrietig voel, spon-

taan bij me langskomt. En dat ik haar dan alles vertel. Vanaf die dag kunnen we dan iets anders dan ‘Hoe is het?’ of ‘Fijne dag nog!’ tegen elkaar zeggen. We zullen beste vriendinnen worden. Beste vriendinnen die niet altijd aardig tegen elkaar zijn maar soms ook onaardig, irritant en gek.

Sinds ik hier ben, is het meerdere keren voorgekomen dat ik mijn armen wilde uitstrekken om iemand vast te pakken. Maar de gedachte aan de consequentie zorgt ervoor dat ik mijn armen uiteindelijk over elkaar leg. De gedachte dat die persoon mijn armen zal afhakken omdat ik een verkeerd woord zeg of me raar gedraag. Een mooie vriendschap, een paar mooie herinneringen en dan verlaat je elkaar. Zoals bij alle vriendschappen die ik niet meer heb. De vrienden van de basisschool die me op de middelbare school of universiteit niet meer kenden. Vrienden die na hun verhuizing, na of tijdens een intense relatie geen zin meer hadden in een oude vriend.

Anna stopt de kleren in het katoenen tasje dat ze altijd bij zich draagt. Ze haalt een hand door haar haar en kijkt me met die grote glimlach aan. Ze is iemand wier hart in haar ogen zit. Haar groene ogen kloppen hard, als een bos van licht. Ik bedenken een vraag die het begin van een gesprek zou kunnen zijn. Een normale vraag: ‘Wat ga je vandaag doen?’, ‘Hoe is het met je werk?’

Voordat ik iets kan zeggen, is ze al weg. Ik kijk haar na en mijn blik valt weer op de bomen met hun dansende bladeren. Ik ren de winkel uit, Anna achterna en roep haar, hard. Ze draait zich om en kijkt me aan. Ik houd haar arm vast en zeg: ‘Wacht alstublieft even.’

Ik ren naar de judasbomen en raap een paar verse bladeren op. Daarna leg ik ze tussen de kleren die Anna net heeft gekocht. Ze kijkt me verbaasd aan en begint te lachen.

Langzaam zeg ik: 'Ze zullen worden omgezaagd. Deze bladeren zijn voor jou. De laatste bladeren van een boom.'

Zonder op haar antwoord te wachten, ren ik terug naar mijn winkel.

Ik weet zeker dat ze denkt dat ik gek ben. Vooral met die rare woorden: 'De laatste bladeren van een boom.'

Ze schudt vast haar hoofd en trekt de bladeren weer tussen de kleren vandaan.

Mijn vader had me verteld dat ik op het water kon blijven drijven omdat het meer zo zout was. 'Je hoeft niks te doen, je gaat niet kopje onder!' zei hij tegen me. Het enige waar ik op moest letten was dat ik geen zout water in mijn ogen of neus kreeg. Als ik op het water vertrouwde, zou ik niet verdrinken.

Het meer lag op ongeveer honderdvijftig kilometer van Tabriz. Ik was zes jaar toen we er voor het eerst naartoe gingen. Mijn vader had beloofd dat hij me zou meenemen naar het mannengedeelte, zodat mijn moeder alleen kon gaan zwemmen, zich met zout zand kon bedekken en zich geen zorgen om mij zou hoeven maken. Ik wilde altijd liever in het mannengedeelte zijn, waar we ook naartoe gingen.

Toen we aankwamen bij het meer, zag ik dat het water op sommige plaatsen rood was. Aan de rand van het meer stonden pelikanen en flamingo's. Uit het meer staken hier en daar rotsen van zout. Ze vertelden me dat er niets te vrezen was. Haastig trok ik mijn badpak aan en liep met mijn vader naar het mannengedeelte. Ik zag hoe bijna alle kinderen van mijn leeftijd samen met hun moeders naar het andere gedeel-

te gingen. Ze klampten zich stevig vast.

De ronde buik van mijn vader, de haren op zijn borst en zijn fijne, nette tanden glommen in de zon. Ik bleef dicht bij hem. Mijn hoofd reikte bijna tot zijn middel. Op het strand hoorde ik de mannen luid zingen en lachen. Mijn vader greep mijn hand en we liepen naar een deel van het strand waar het helemaal stil was. Hij wilde liever niemand om zich heen hebben als we ergens heen gingen. Op die manier stonden we beter in contact met de natuur, zei hij. Het geluid van de pratende mensen leidde af van het geluid van de vogels. We zouden niet kunnen genieten van de grote vreugde die de natuur ons bood: de frisse aanraking van de wind, de zachte geur van het meer en de warme handen van de zon op onze ruggen.

Toen we ver genoeg waren en we de geluiden van lachende mannen niet meer hoorden, vertelde mijn vader dat er in het zoute water geen vissen leefden, maar dat het meer zeker heel blij zou zijn met een grote, mooie vis zoals ik. Hij pakte me vast en leidde me naar het water. Het water was warm en ik voelde de ruwheid van het zout op mijn huid. Mijn vader was rood geworden en er zaten zoutkristallen op zijn bezwete gezicht. Hij sloeg zijn armen om mijn middel, liep langzaam door het water dat nu zijn borst bereikte en zei dat ik moest proberen niet te bewegen. Ik schreeuwde dat hij me niet los mocht laten. De rauwe, warme vingers van het water raakten mijn rug. Ik sloot mijn ogen. Terwijl ik naar het water luisterde, voelde ik pijn aan mijn ogen. Ik vroeg me af of het meer me echt zag als haar eigen vis en wilde dat ik in haar water dwaalde. Toen ik mijn ogen even opendeed en mijn vader

een paar meter verder zag zwemmen, realiseerde ik me dat zijn handen niet meer onder mijn rug zaten. Ik was zo licht dat ik overal heen kon gaan en nooit moe zou worden van het bewegen. Ik was de vis in een meer dat me nooit vast zou kunnen pakken.

Ik staar naar een tak die in de gracht drijft. Hij is opgezwollen omdat hij al lang in het water ligt. Ik kijk naar de boom naast de brug waar deze tak misschien vanaf is gevallen. De boom kijkt ook naar het stuk hout.

Ik herinner me de bladeren die ik aan Anna heb gegeven. Zou ze ze hebben bewaard? Ik laat mijn hand door mijn haar glijden. Er blijven een paar losse haren tussen mijn vingers zitten. Ik gooi ze naar het water zonder ernaar te kijken. Voor de bomen is het afschudden van hun bladeren misschien net zo triviaal, maar omgezaagd worden moet toch een ander gevoel geven.

Ik loop naar mijn winkel toe.

De deur zwaait open en ik ruik hoe een vleug verbrand brood de winkel binnenwaait. Een man met een gebogen, kromme rug, een oranje broek en een cappuccinobruine hoed loopt op me af, naar de kassa. Als hij voor me staat, doet hij zijn best om mij niet in de ogen te kijken. Uit een zwarte leren schoudertas haalt hij een metaalkleurige cassette recorder en zegt: 'Ik wil deze verkopen.'

De grote bruine vlekken op zijn handen doen me heel even aan mijn vader denken. Ik herinner me zijn handen heel goed, ze pakten me op, brachten me omhoog en zetten mij op de schommel. Op koude, sneeuwachtige dagen nam hij me mee naar het park en veegde de schommel die onder de sneeuw zat in een veeg schoon.

De man haalt een paar cassettebandjes uit zijn tas en legt die ook op tafel: 'Deze bandjes ook.'

Ik raak de cassette recorder aan, kijk naar het stof in de gaten van de luidspreker en vraag me af hoelang het geleden is dat ik er voor het laatst een gezien heb. Ik forceer een glimlach. 'Hoi, welkom!'

Hij kijkt me verbaasd aan en perst zijn lippen samen. Ik heb meteen spijt van wat ik heb gezegd. Zou hij denken dat ik hem verwijt dat hij mij niet heeft begroet?

‘Ik denk dat hij niet werkt.’ Hij bijt op zijn lip, kijkt zoekend de winkel rond en zegt: ‘Hierop staat mijn stem, maar er kan iets overheen worden opgenomen. Ik dacht dat het tegenwoordig misschien moeilijk is om dit soort bandjes te vinden en als iemand de cassetterecorder wil kopen, heeft hij ze wel nodig.’ Hij wijst naar de bandjes.

Ik knik, leg er een in de cassetterecorder en druk op *play*. Ik hoor de stem van de man die een verhaal lijkt te vertellen.

Hij drukt op *stop* en zegt: ‘Hoor je? Het is van hoge kwaliteit.’

‘Ja, blijkbaar werkt hij nog goed.’

‘Maar hij neemt de geluiden niet op, althans niet alle geluiden.’

Ik snap niet wat hij bedoelt.

‘Zullen we het even samen proberen? Misschien lukt het wel?’ zeg ik.

‘De geluiden van mensen neemt hij wel op. Ik heb het vaker geprobeerd.’

Ik begrijp er niets van en zeg zonder blikken of blozen: ‘Wat wilt u voor deze cassetterecorder en de bandjes hebben?’

Hij haalt zijn schouders op, doet een paar stappen achteruit en zegt: ‘Als je een andere cassetterecorder vindt, eentje die het doet, zou ik die wel willen. Zou je het me dan willen laten weten?’

Ik haal een visitekaartje uit de la. ‘Natuurlijk. Stuur een bericht naar mijn nummer of mijn mailadres, en als ik iets binnenkrijg, laat ik het u weten.’

Hij kijkt onverschillig naar mijn kaartje en zegt: 'Ik heb geen telefoon of computer. Kun je me een briefje sturen?'

Onwillekeurig begin ik zachtjes te lachen en zeg: 'Oké, schrijf uw adres hier maar op.'

Ik pak een velletje papier en een pen uit de la. Een glimlach verschijnt op zijn dunne lippen en de rimpels van zijn voorhoofd vervagen een beetje. Zonder haast schrijft hij zijn adres op. Boven het adres schrijft hij: 'Johan, de man die zijn cassetterecorder bracht.' Hij tekent er een hoedje onder.

Ik pak het papier en vraag: 'Weet u niet wat het probleem is? Waarom doet de cassetterecorder het niet goed?'

Hij zucht en kijkt me aan als een kind dat het antwoord op de vraag niet weet. Ik ruik de geur van verbrand brood nu sterker. Zijn ogen zijn beter te zien.

'Ik heb jarenlang mijn stem en het geluid van bomen opgenomen. Ik sprak over mijzelf en zij over zichzelf. Maar de laatste tijd neemt die cassetterecorder de bomen niet meer op. Het is alsof ik alleen nog maar tegen mijzelf praat. Ik weet niet waar het probleem zit.'

'Nam hij vroeger wel het geluid van bomen op?' Mijn hart klopt in mijn keel.

Enthousiast zegt hij: 'Ja, ja. Ieder geluid dat ze maakten. Zacht, hard...'

Zonder erbij na te denken vraag ik: 'Bedoelt u het geluid van de vogels en de draaiende wind tussen de bladeren?'

Op het moment dat de woorden mijn mond verlaten, realiseer ik me wat een stomme vraag ik heb gesteld. Zijn rimpels zijn terug en de kleur op zijn wangen is weg.

'Ah dame, nee dat niet... Ik bedoel het geluid van de boom zelf. Geen vogel, geen blad, geen wind, maar de boom zelf.'

Ik wil hem vragen hoe de bomen klinken en of hij iets van de opgenomen geluiden bij zich heeft, maar ik wil hem niet afschrikken.

Hij doet een stap achteruit, hoest, schraapt zijn keel en vraagt: 'Wel, laat je me het weten?'

'Ja, doe ik.'

Hij kijkt nog eenmaal naar de cassette recorder en de bandjes en loopt dan de winkel uit.